

**ĐỀ THI THỰC HÀNH:
THỐNG KÊ NHIỀU CHIỀU**

Ngày 18 tháng 6 năm 2013

SINH VIÊN CHÚ Ý:

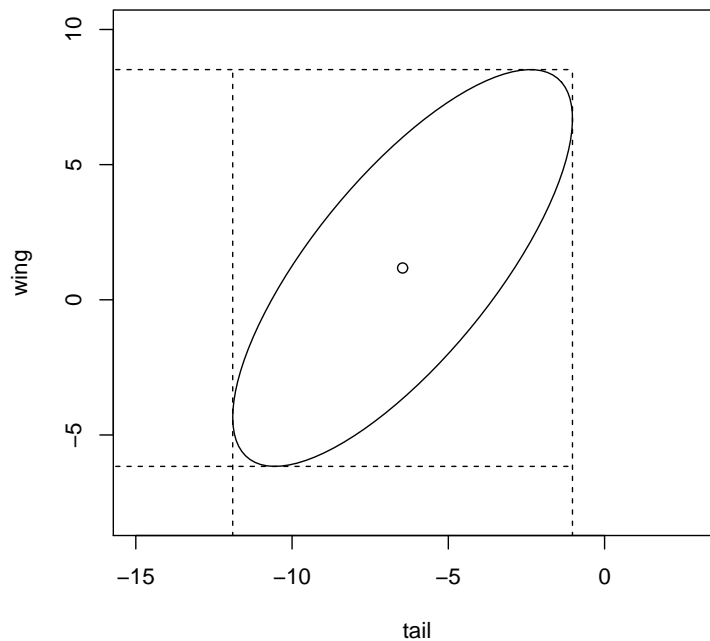
- Làm bài theo nhóm bài tập đã chọn.
- Bài nộp gồm 2 file: file code **R** và file word trình bày các nhận xét về các ý do đề bài yêu cầu. File word chỉ nêu các nhận xét và các kết quả dùng cho nhận xét, không cần đánh tất cả công thức hay kết quả chạy trong **R** vào.
- Đặt tên file theo tên các thành viên trong nhóm, ví dụ nhóm của Nguyễn Văn Xanh - Nguyễn Thị Hoài Thương - Tô Quang Vinh đặt tên các file nộp như sau: **Thuong-Vinh-Xanh.R** và **Thuong-Vinh-Xanh.doc**.
- Các nhóm có thể gửi mail để hỏi về đề thi (nếu chưa rõ ý), cách trình bày và nhận xét.
- Nộp bài qua email: hvha@hcmus.edu.vn. Tiêu đề ghi: "Nop bai thi thuc hanh thong ke nhieu chieu (...)" (... là tên của các bạn trong nhóm làm bài).

Hạn nộp: 23g59 ngày 06/07/2013

Bài 1. Khảo sát dữ liệu về chiều dài đuôi X_1 (mm) và cánh X_2 (mm) ở loài chim ưng (hook-billed kite). File `bird-males.txt` và `bird-females.txt` chứa số liệu về chiều dài đuôi và cánh của 45 chim ưng trống và 45 chim ưng mái.

Mô tả:

- *tail.m*: chiều dài đuôi của chim ưng trống.
  - *wing.m*: chiều dài cánh của chim ưng trống.
  - *tail.f*: chiều dài đuôi của chim ưng mái.
  - *wing.f*: chiều dài cánh của chim ưng mái.
- (a) Vẽ đồ thị phân tán của (X_1, X_2) ứng với chim ưng trống và mái trên cùng 1 đồ thị. Dựa vào đồ thị, hãy kiểm tra liệu có điểm outlier trong dữ liệu của chim ưng trống hay không? Nếu có hãy loại bỏ điểm outlier (Chú ý là 1 điểm trong không gian p -chiều có dạng $(x_1, \dots, x_p)$). Vẽ lại đồ thị phân tán sau khi bỏ điểm outlier.
- (b) Với mức ý nghĩa 5%, kiểm định giả thuyết $H_0 : \boldsymbol{\mu}_1 = \boldsymbol{\mu}_2$, trong đó $\boldsymbol{\mu}_1, \boldsymbol{\mu}_2$ lần lượt là véc-tơ trung bình mẫu về chiều dài đuôi và cánh của chim trống và chim mái, $\boldsymbol{\mu}_i = (\mu_{i1}, \mu_{i2})$. Yêu cầu: xuất các véc-tơ trung bình mẫu, các ma trận hiệp phương sai mẫu, thống kê T^2 , thống kê F và p -giá trị ứng với thống kê F .
- (c) Xác định miền tin cậy 95% cho $\boldsymbol{\mu}_1 - \boldsymbol{\mu}_2$ và các khoảng tin cậy đồng thời cho các thành phần của $\boldsymbol{\mu}_1 - \boldsymbol{\mu}_2$. Yêu cầu: vẽ miền tin cậy 95% (vẽ ellip) và các khoảng tin cậy đồng thời cho μ_{i1}, μ_{i2} trên cùng đồ thị (như hình bên dưới), xuất ra véc-tơ chứa các khoảng tin cậy đồng thời.

- (d) Chim trống hay chim mái lớn hơn?

Bài 2. Bài tập **8.28** sách Johnson & Wichern (trang 479-480). Dữ liệu lấy trong file `mali-family-farm.txt`. Đối với câu (b), yêu cầu xuất đầy đủ các thông tin sau:

- Véc-tơ trung bình mẫu và độ lệch chuẩn (tạo thành bảng).
- Ma trận hiệp phương sai mẫu và ma trận hệ số tương quan mẫu.
- Các trị riêng và các véc-tơ riêng tương ứng.
- Bảng kết quả tổng hợp của phân tích thành phần chính.
- Bảng mô tả hệ số tương quan giữa thành phần chính thứ 1, thứ 2 và các biến $X_1, \dots, X_9$.
- Đồ thị screeplot.